



Συνταγματική αναθεώρηση και Δικαιοσύνη

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ Π. ΦΟΡΤΣΑΚΗ***

ΣΤΙΝ ΕΠΙΚΕΙΜΕΝΗ συνταγματική αναθεώρηση πρέπει να προταχθούν οι ρυθμίσεις που επηρεάζουν άμεσα την οικονομική ζωή, με προτεραιότητα εκείνες για τη δικαστική εξουσία (άρθρα 87-100α). Με 1.400.000 εκκρεμείς υποθέσεις, με απροσδιόριστο πλέον χρόνο εκδίκασης, φθάσαμε σχεδόν στην αρνησιδικία. Οι χειρότεροι στον ΟΟΣΑ και στις καταδίκες του Δικαστηρίου του Στρασβούργου. Μάλιστα, οι διάφορες προσπάθειες βελτίωσης κατέληξαν σε νέα βραδυπορία τα δύο τελευταία έτη! Η μειωμένη δικαστική προστασία αποθαρρύνει και οποιαδήποτε επενδυτική πρωτοβουλία. Και όμως σε σχέση με τους κατοίκους διαθέτουμε τους περισσότερους δικαστές στην Ευρώπη, ενώ επωμίζομαστε υψηλότατο κόστος.

Χρειαζόμαστε επειγόντως ρηζικέλευθη ανασυγκρότηση της Δικαιοσύνης. Ορισμένα από τα κατωτέρω θα μπορούσαν να θεσμοθετηθούν και στο πλαίσιο του ισχύοντος Συντάγματος, πλην όμως ιδεοληπτικές και σωματειακές αντιδράσεις το εμποδίζουν με πρόφαση τη δήθεν αντισυνταγματικότητα τους. Έτσι προτείνουμε:

α. Να διευκρινιστεί ότι η Δικαιοσύνη απονέμεται όχι μόνο από δικαστήρια συγκροτούμενα από τακτικούς δικαστές, όπως προβλέπει σήμερα το άρθρο 87 Σ., αλλά και μη κρατικά διαιτητικά δικαστήρια, ιδιαίτερος στις εμπορικές υποθέσεις και επενδύσεις, καθώς και με εναλλακτικές μορφές επίλυσης διαφορών, όπως η υποχρεωτική διαμεσολάβηση. Πρόκειται να επιτύχουμε τη μεταφορά του κυριότερου όγκου των διαφορών προς επίλυση σε εξωκρατικούς φορείς.

β. Να προβλεφθεί ρητά η θεσμοθέτηση συμβασιούχων οιοει δικαστών, δηλαδή βοηθών δικαστών που για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα θα προετοιμάζουν την επίλυση σε συνεργασία και υπό τον έλεγχο δικαστών. Το μέτρο αυτό έχει επιτύχει, για παράδειγμα, στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με δύο έως τρεις χιλιάδες πρόσκαιρες προσλήψεις νομικών θα απορροφούσαμε συντομότητα μέγα όγκο υποθέσεων, με ελάχιστη επιβάρυνση των ενδιαφερομένων ανά υπόθεση. Συγχρόνως θα αμβλύνονταν σημαντικά οι αντιδράσεις των δικηγόρων.

γ. Να αρθεί η απαγόρευση ανάθεσης διοικητικών καθηκόντων σε δικαστικούς λειτουργούς (άρθρο 89 παρ. 3 Σ.). Αντιθέτως, να διευκολυνθεί η απόκτηση από αυτούς, με κατά καιρούς απόσπαση, διοικητικής εμπειρίας, αλλά και εμπειρίας από τον ιδιωτικό τομέα. Επίσης, να προβλεφθεί ότι σε όλους τους βαθμούς της Δικαιοσύνης ένα ποσοστό δικαστικών θα διορίζεται με προέλευση εκτός δικαστικού σώματος.

δ. Η αρμοδιότητα για την εκδίκαση των διαφορών περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών δεν νοείται να ανατίθεται στους ίδιους τους δικαστικούς λειτουργούς. Οι αποδοχές αυτές θα έπρεπε να ορίζονται στο πλαίσιο ενιαίου μισθολογίου χωρίς ειδικά μισθολόγια. Μέχρι τη θέσπισή του θα μπορούσαν να ορίζονται από μεικτή κοινοβουλευτική και δικαστική επιτροπή, κατά το πρότυπο άλλων χωρών, χωρίς δικαστική αμφισβήτηση (άρθρο 88 Σ.).

ε. Να ανατεθεί η εκδίκαση της

συνταγματικότητας των νόμων σε ειδικό Συνταγματικό Δικαστήριο, που θα μπορούσε να είναι το σημερινό Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 100 Σ. (αναθεώρηση του άρθρου 93 παρ. 4 Σ.). Το ζήτημα θα μπορούσε να τεθεί είτε από συγκεκριμένο αριθμό βουλευτών μέσα σε πολύ περιορισμένη προθεσμία από την ψήφιση του νόμου είτε με προδικαστικό ερώτημα. Η επίλυση να επιτυγχάνεται εντός 15 ημερών.

στ. Να διευκρινιστεί ότι η προβλεπόμενη από το Σύνταγμα πλήρης αιτιολογία των δικαστικών αποφάσεων μπορεί να είναι συνοπτική ή και με απλή αναφορά στους εφαρμοζόμενους νόμους. Θα εξοικονομηθεί έτσι μεγάλο ποσοστό της αργοπορίας (άρθρο 93 παρ. 3 Σ.).

ζ. Να καταργηθούν όλες οι εξαιρετικά λεπτομερείς διατάξεις του Συντάγματος περί των σημερινών διαφορετικών δικαιοδοτικών τάξεων και των αρμοδιοτήτων των δικαστηρίων (άρθρα 94-98) και αντ' αυτών να προβλεφθεί απλώς ότι τα δικαστήρια οργανώνονται σε ενιαία μεν δικαιοδοσία που περιλαμβάνει όμως διοικητικό, πολιτικό και ποινικό κλάδο, με κεφαλή αντιστοίχως το Συμβούλιο της Επικρατείας και τον Αρειο Πάγο.

η. Να ανατεθεί η επιλογή της ηγεσίας των ανωτάτων δικαστηρίων

Με 1.400.000 εκκρεμείς υποθέσεις, με απροσδιόριστο πλέον χρόνο εκδίκασης, φθάσαμε σχεδόν στην αρνησιδικία.

στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, χωρίς κυβερνητική παρεμβολή (άρθρο 90 παρ. 5 Σ.).

θ. Να προβλεφθεί η δυνατότητα ανάθεσης κατηγοριών υποθέσεων, ιδίως εκουσίας δικαιοδοσίας, σε μη δικαστικούς φορείς ή πρόσωπα, όπως η έκδοση διαταγών πληρωμής ή συναινετικών διαζυγίων σε υποθηκοφύλακες ή συμβολαιογράφους.

ι. Να οριστεί ως μέγιστο όριο ηλικίας των δικαστών το 75ο, με θελεουσία παραμονή πέραν του 70ού.

ια. Να μετατραπεί το Ελεγκτικό Συνέδριο σε Ανώτατη Ελεγκτική Αρχή, ανεξάρτητη και αυτοδιοικούμενη, αποτελούμενη από δικαστικούς λειτουργούς, καθώς και από μέλη μη προερχόμενα από το δικαστικό σώμα, για τον έλεγχο των εσόδων και δαπανών του κράτους και την υποβοήθηση της οικονομικής διαχείρισής του.

ιβ. Να προβλεφθεί ότι στη διοίκηση των δικαστηρίων συμμετέχουν ειδικοί τεχνικοί εμπειρογνώμονες για τη βέλτιστη οικονομική διαχείριση της απονομής της Δικαιοσύνης.

Οι ανωτέρω, ενοχλητικές για πολλούς, προτάσεις πρέπει καθ' υπέρβαση των ισχυρών ιδεοληπτικών, σωματειακών και μικροπολιτικών αντιδράσεων να υιοθετηθούν το ταχύτερο, με κίνδυνο διαφορετικά την πλήρη κατάλυση της Δικαιοσύνης.

*Ο κ. Θεόδωρος Π. Φορτσάκης είναι καθηγητής της Νομικής Σχολής, τ. πρόεδρος του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, βουλευτής Επικρατείας.